

**Донецька обласна універсальна наукова бібліотека
ім. Н.К. Крупської
Мар'їнська районна ЦБС**

**«СЕЛО МОЄ! МОЯ МАЛЕНЬКА
БАТЬКІВЩИНО!»**

*З досвіду роботи
Катеринівської сільської бібліотеки-музею
Мар'їнської районної ЦБС*

Донецьк 2007

ББК 78.381.1

С 29

«Село моє! Моя маленька батьківщино!»: З досвіду роботи Катеринівської сільської бібліотеки-музею Мар'їнської районної ЦБС / Донец. обл. універс. наук. б-ка ім. Н.К. Крупської, Мар'їн. район. ЦБС; Уклад. Н.П. Супрунець. – Донецьк: Схід. вид. дім, 2007. – 8 с.

Укладач: Н.П. Супрунець

Редактор: О.В. Рязанцева

Відповідальний
за випуск: Н.П. Авдеєнко

Комп'ютерний набір: В.І. Копійка

©Донецька ОУНБ
ім. Н.К. Крупської, 2007
©Мар'їн. район. ЦБС, 2007

*Дзвенить над краєм пісня сьогодення,
Щасливим співом лине звідусіль,
Моя ти земле, краю мій блаженний,
Вклоняюсь низько я красі твоїй!*

В. Янкін

Любов до рідного краю, глибока повага до споконвічних традицій – чисте і невичерпне джерело духовності, моральності та культури сучасного громадянина. В останній час шириться коло людей, які прагнуть віднайти коріння свого роду, пізнати минуле свого народу і країни. За допомогою вони здебільшого звертаються до архівів і бібліотек.

Саме таким закладом, що здатний заповнити духовний вакуум, прищепити любов до рідного краю, почуття гордості за своє село, земляків є Катеринівська сільська бібліотека-філія Мар'їнської районної ЦБС. Посаду завідувачки бібліотеки обіймає Віра Миколаївна Чепіжко – людина щедрої душі, бібліотекар за покликом серця, до того ж активна учасниця громадського життя села – вона очолює сільську жіночу раду, вуличний комітет, місцевий осередок громадської організації «Донецький аграрний розвиток» («ДАР»), була головою сільської виборчої комісії. За підсумками 2005 р. В.М. Чепіжко стала переможницею обласного конкурсу-рейтингу «Кращий працівник року. Обличчя культури».

Бібліотека-філія обслуговує мешканців двох сіл – Катеринівки й Антонівки, які входять до складу Катеринівської сільської ради і знаходяться майже поряд – на відстані 1,5 км одне від одного. Оскільки в Антонівці немає культурно-освітніх закладів, організацію культурного життя її жителів взяли на себе Катеринівська сільська бібліотека і Будинок культури.

Нещодавно традиційні функції бібліотеки – інформаційні, освітні, дозвіллеві – було розширено. У 2005 р., з нагоди 305-річчя заснування с. Катеринівка, тут відкрито музей історії села, що дозволило удосконалити форми і методи краєзнавчої роботи, залучити до бібліотечних заходів багатий музейний матеріал з метою виховання патріотичних почуттів у односельців.

Створення музею історії села – давня мрія завідувачки бібліотеки, яка здійснилася за підтримки сільської ради, місцевої інтелігенції, і, врешті, всіх жителів, особливо школярів, які надали найбільшу допомогу у збиранні експонатів. А почалося все з розповсюдження звернення до місцевої громади, яке було розміщено на дошках оголошень та донесено до кожного подвір'я за допомогою працівників поштового відділення. Мешканці Катеринівки і Антонівки жваво відгукнулися на ідею створення музею і поприносили до бібліотеки безцінні експонати: різноманітні документи, нагороди, фотознімки, старовинний одяг, предмети побуту та ін.

Музейну експозицію розташували в приміщенні читального залу бібліотеки. Її стрижнева ідея – поєднання минулого і сучасного, збереження і розвиток тих традицій, що вже склалися на селі. В цьому можна переконатися, завітавши до музею. Експонати згруповані за розділами: «Катеринівка: від давніх часів до сьогодення», «Історія у фотознімках», «Одяг», «Предмети побуту», «Знаряддя домашнього вжитку». Всі експонати розташовані в хронологічній послідовності.

У музеї оформлено розгорнуту книжково-ілюстративну виставку «Що візьмемо у спадок», її доповнюють вироби, виготовлені в давнину і в наш час, а саме: вишиванки, ткацтво різних видів, плетені кошики з лози, хатні прикраси, предмети побуту, прикрашені різьбленням по дереву.

На урочисте відкриття музею, яке збіглося з престольним святом Покрови, зібралися майже всі жителі сіл Катеринівка й Антонівка, завітали гості: заступник голови райдержадміністрації В.І. Мелюс, начальник відділу культури і туризму райдержадміністрації В.О. Рябко, колишній голова колгоспу ім. І. Мічуріна О.М. Антоненко, котрі є почесними жителями села, а також благочинний Мар'їнського округу отець Сергій Гейко, який освятив приміщення музею.

З великим натхненням, хвилюючись, Віра Миколаївна провела першу екскурсію, розповідаючи історію створення кожного стенду, коментуючи пожовклі фотознімки, на яких зображено трудові будні односельців у минулі часи. Дехто з присутніх літніх людей впізнали на цих фотознімках себе, якими вони були в молоді роки – можна тільки уявити їхню радість і хвилювання!

З особливою увагою і зацікавленістю відвідувачі роздивлялися експонати стенду «Захисники Вітчизни»: фотографії, особисті речі земляків, листи з фронту М.М. Кочури, Т.С. Веклича, Т.М. Черних, звістки про загибель І.А. та П.Ф. Першак. Чи не вперше дехто дізнався, що серед катеринівців, які брали участь у Великій Вітчизняній війні, два Герої Радянського Союзу – І.І. Староконь та В.А. Журавльов.

Але не тільки на фронтах Великої Вітчизняної війни прославилися мешканці села. Серед них є люди, яким за великі трудові досягнення присвоєно почесне звання «Герой Соціалістичної Праці»: Є.Д. Ярошенко, К.С. Полтавська, М.Т. Лук'янець. Матеріали про цих та інших славетних людей розташовані на стенді «Гордість нашого села». Треба відзначити, що за трудові успіхи орденами й медалями нагороджено 33 жителів сіл Катеринівка й Антонівка.

Заслужують на увагу стенди «Культура і спорт» та «Освіта», які містять матеріали про розвиток культури й освіти на селі десь від початку 40-х років минулого століття і до сьогодення: фотознімки шкільної будівлі та клубу, працівників культури й освіти, виступів місцевих спортсменів,

кубки, грамоти, а також такі цікаві експонати, як шкільне приладдя, підручники, табелі успішності, шкільна форма минулих років тощо.

Окремий розділ експозиції присвячений почесній жительці села В.О. Рябко – начальнику відділу культури Мар'їнської райдержадміністрації, яка є лауреатом премії Ленінського Комсомолу, другого Всесоюзного фестивалю народної творчості, а віднедавна одержала ще одне почесне звання – «Жінка Донеччини – 2006». Валентина Олексіївна завжди гаряче підтримувала ідею створення музею історії села саме в бібліотеці, надавала потрібну допомогу.

Гордістю односельців є також відомий легкоатлет-марафонець А.Г. Рязанцев – учасник і переможець багатьох міжнародних змагань, що проходили в Москві, Мінську, Севастополі та інших містах. У музеї представлені його численні спортивні нагороди, фотокопії та ксерокопії статей із газет про спортивні змагання, в яких він брав участь.

Треба відзначити, що не меншою популярністю серед мешканців села користуються такі експонати, як предмети побуту, одяг наших предків, знаряддя праці і т.д. Особливо цікавляться ними діти та підлітки, яким небайдуже минуле рідного краю. А викладачі історії та народознавства сільської школи вже стали постійними відвідувачами, бо проводять деякі уроки в музеї.

Зрозуміло, що бібліотека живе не тільки збиранням і популяризацією музейних експонатів. Вона виконує функції інформаційно-освітнього, дозвіллевого центру, проводячи різноманітні масові заходи в межах загальнодержавних, місцевих комплексних програм, розробляючи власні проекти.

У бібліотеки склалися взаємовигідні стосунки з усіма організаціями та установами, що розташовані на території села. Це, передусім, сільська рада, керівництво філії «Катеринівська» ТОВ «Агрофірма «Агротіс», сільська школа, Будинок культури. Особливо треба відзначити спонсорську допомогу філії «Катеринівська» – виділення коштів на передплату 11 назв періодичних видань (300 грн), ремонт приміщення, встановлення пластикових вікон, жалюзі. У поточному році за спонсорські кошти заплановано придбати стільці для читачів, журнальний столик, люстри.

Коштом сільської Ради передплачено районну газету «Мар'їнська нива». Взагалі, бібліотека знаходить розуміння і підтримку місцевої влади: намагається відгукуватись на її прохання, а та, у свою чергу, підтримує ініціативи бібліотеки.

Тому, коли у 2005 р. громадська організація «Донецький аграрний розвиток» («ДАР»), інформаційний пункт якої знаходиться в Катеринівській сільській бібліотеці, запропонувала сільській раді взяти участь у конкурсі на кращий соціальний проект, щодо вирішення проблем розвитку сільської громади для первинних осередків ГО «ДАР»,

бібліотека за підтримки ради, середньої школи та Будинку культури розробила проект «Свято державності «Рідну землю, де живемо, Україною звемо», який одержав перемогу в конкурсі.

Основні цілі проекту такі: підвищення інформованості членів місцевої громади про зміст статей Конституції України, громадські права членів суспільства, розширення правознавчого світогляду, формування правової культури дітей та юнацтва, організація змістовного дозвілля населення.

Реалізуючи проект, бібліотека взяла участь в урочистому врученні паспортів юним громадянам, провела конкурс «Міс україночка», запросила усіх бажаючих на інтелектуальні та спортивні змагання «Нумо, козаки!», під час яких учасники продемонстрували свою обізнаність у питаннях моралі та права, знання прав та обов'язків громадян своєї держави. Зокрема змагання юних козаків передбачали не тільки вияв спритності, сили, але й знання основних статей Конституції України, історії нашої держави. Вони мали відповісти на такі запитання, як: «Що таке Конституція?», «Зі скількох розділів вона складається?», «Як слід розуміти поняття «український народ»?», «Що є головним обов'язком держави?», «Яка освіта є обов'язковою?» та ін.

Разом зі школою, радою ветеранів бібліотека активно працює над виконанням районної комплексної програми «Ветеран», намагаючись забезпечити увагою і турботою ветеранів війни та солдатських вдів, яких з кожним роком стає все менше. Вже стало доброю традицією напередодні Дня Перемоги, річниць визволення Донбасу та України від німецько-фашистських загарбників проводити тижні пам'яті, в межах яких проходять години скорботи, патріотичні читання, уроки мужності, вечори-зустрічі з ветеранами війни.

Велике виховне значення мала красназнавча зустріч «Війна дитячими очима» з людьми, яким на початку війни було 9–10 років: І.М. Комар, В.І. Мелюс, А.П. Ткаліч, А.Ф. Якуша. Вони поділися спогадами про воєнне лихоліття, власними враженнями, стражданнями, які прийшлося пережити під час фашистської окупації. Затамувавши подих, слухали сучасні діти та підлітки розповіді своїх однолітків часів війни, переймаючись повагою до всіх учасників героїчних подій минулого.

У межах обласного конкурсу «Збережемо пам'ять про подвиг» пройшла зустріч поколінь «Шляхами мужності», на якій присутні мали змогу поспілкуватися з ветераном Великої Вітчизняної війни М.М. Коломієць та воїном-інтернаціоналістом, учасником афганських подій В. Касьяненком.

Такі заходи нікого не залишають байдужими, сприяють більшому порозумінню між різними поколіннями односельців, кращому пізнанню історії нашої держави, рідного краю.

Взагалі для мешканців Катеринівки й Антонівки властиве шанобливе ставлення до літніх людей. І багато в чому такому ставленню сприяє діяльність завідувачки бібліотеки В.М. Чепіжко та активістів бібліотеки – Л. Чепурної, П. Харченко, С. Купченко, які здійснюють «візити ввічливості» до людей похилого віку, допомагаючи самотнім і хворим людям придбати ліки, причепурити подвір'я, помити підлогу, нарубати дров.

За дорученням сільської ради Віра Миколаївна провела анкетування за темами «Голодомор», «Велика Вітчизняна війна: події, факти» з метою вивчення повсякденного життя мешканців села в ті важкі часи, уточнення даних щодо нагород ветеранів. Матеріали анкетувань знаходяться в музеї на стенді «Історія села».

Виховання поваги й любові до рідної землі, мови, літератури, традицій народу починається з дитинства. Віра Миколаївна вміє зацікавити дитячу аудиторію, бо творчо і небайдуже ставиться до своєї роботи.

З великим задоволенням діти беруть участь у різноманітних заходах: історичних калейдоскопах, вікторинах, подорожах. Цікаво пройшов історичний калейдоскоп з членами літературного клубу «Джерело». Розпочався цей захід словами:

*Із народної скарбниці, наче з чистої криниці,
Дістаєм багатство й сили, й стоголосу, ніжну, милу
Звідти пісню ми берем.
Також мудре, влучне слово в цій скарбниці теж готове,
Хто ми й звідки, вона скаже, килимом під ноги ляже,
Кетягом верби й калини привітає Україну.*

Учасники історичного калейдоскопу ознайомилися з багатством народної скарбниці: це історія краю, родовід, обереги, особливості мови сільських жителів, національні страви. А щоб краще засвоїти почуте, присутні мали нагоду взяти участь у конкурсі «Історія давня і недавня», де поряд з запитаннями про історичне минуле країни, були запитання з історії заснування сіл Катеринівка й Антонівка, розвитку сільського господарства, культури, освіти. У підготовці відповідей на запитання конкурсу широко використовувались музейні матеріали.

Однією з постійних форм спілкування користувачів у Катеринівській сільській бібліотеці-музеї стали уроки народознавства «Роде наш красний», «Стелися, барвінку», «Українські вишиванки, наче райдуги світанки», «Твій рідний край» та інші.

«О прекрасна рідна мова – краю отчого краса, є в тобі вогонь Тараса – українська мова наша» – ці віршовані рядки стали своєрідним лейтмотивом тижня рідної мови, під час якого в бібліотеці відбулося свято рідної мови, пройшли вікторини, конкурси знавців української мови.

До вже звичних форм бібліотечної роботи з часом додаються інноваційні. Зацікавленість відвідувачів бібліотеки викликали виставка-репортаж «Роки мої, роки...», виставка-вернісаж «Квітни, земле України, талантом народу свого», виставка-вікторина «Українська старовина» тощо.

До вподоби мешканцям прийшлися бібліотечні уїк-енди, які проходять у формі шахових турнірів, вікторин, мовних, літературних, етнографічних ігор, літературних екскурсій, історичних подорожей.

Нещодавно Віра Миколаївна застосувала ще одну цікаву форму роботи – «розмовляючий» стенд. За допомогою фольклорного ансамблю сільського Будинку культури «Вербиченька» розповіді про народні традиції, обереги, вироби декоративно-прикладного мистецтва, які є в музейній експозиції, супроводжувались народними піснями відповідної тематики.

Робота сільської бібліотеки-філії, яка 14 жовтня 2005 р. отримала статус бібліотеки-музею, триває і приносить плоди, корисні для всіх. Вона стала своєрідною творчою лабораторією з пошуку нетрадиційних форм і методів роботи. Заходи, що пропонує бібліотека своїм читачам, вдало поєднують пізнавальні та дозвіллеві аспекти, прищеплюють любов до рідного краю, села і країни в цілому.

Завдяки ентузіазму і завзяттю Віри Миколаївни Чепіжко прихильність читачів до бібліотеки зростає. Вона прагне, щоб книга допомагала людям знати й любити національну культуру, рідний край, жити в мирі, любові, злагоді, це прагнення відповідає її творчому кредо: «Зробити все можливе, щоб читачі бібліотеки дружили з книгою, щоб із книги, як із найчистішого джерела, вони черпали знання і почуття гарячої любові до своєї Вітчизни, свого народу, щоб із непідробним інтересом жили в широкому і багатогранному світі, який відкриває книга, жили за мудрим законом істинної культури: *жодного дня без читання*».

Підп. до друку 26.04.2007. Формат 60 x 84¹/16.
Папір офсетний. Друк різнографний. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 0,5. Обл.-вид. арк. 0,38. Зам. 1-042607. Наклад 80 пр.

Видавниче підприємство "Східний видавничий дім"
(Державна свідоцтво № ДК 697 від 30.11.2001.)
83086, м. Донецьк, вул. Артема, 45
тел./факс (062) 338-06-97, 337-04-80